

Nummer Toegang: DAMA

Dam, A.W. (Anthonie Willem) van /
Archivalia

Dam, Anthonie Willem van

Het Nieuwe Instituut 1838, (1815-1901)

I N H O U D S O P G A V E

BESCHRIJVING VAN HET ARCHIEF.....	5
Voorwaarden voor raadpleging en gebruik.....	6
Geschiedenis van het archiefbeheer.....	7
Geschiedenis van de archiefvormer.....	7
Bereik en inhoud.....	9
Verwant materiaal.....	9
Bronnen.....	9
BESCHRIJVING VAN DE SERIES EN ARCHIEFBESTANDDELEN.....	11
DAMA.110568668 Catalogus.....	11
DAMA.110568669 Bijlage: Tekeningen van A.W. van Dam in de verzameling van de Academie voor Beeldende Kunsten te Den Haag, Collectie Het Nieuwe Instituut.....	12
BIJLAGEN.....	13

Beschrijving van het archief

Naam archiefblok:

Dam, A.W. (Anthonie Willem) van / Archivalia

Periode:

1838, (1815-1901)

Omvang:

0,33 meter

Archiefbewaarplaats:

Het Nieuwe Instituut

Archiefvormers:

Dam, Anthonie Willem van

Voorwaarden voor raadpleging en gebruik
Het archief is openbaar

Geschiedenis van het archiefbeheer

In 2001 kwamen bij het opruimen van de boedel van de acteur Cruijs Voorberg (artiestennaam van E.P.C. van Vrijberghe de Coningh) drie tekeningen aan het licht. De weduwe van zijn zoon, mevrouw W. Van Groningen besloot, via tussenkomst van kunsthistoricus Pier Terwen, de tekeningen aan het NAI te schenken. Twee tekeningen zijn zeer bijzonder, omdat ze gemaakt zijn tijdens de Prix de Rome-reis van A.W. van Dam. Van Dam was namelijk een van de weinige Nederlandse architecten die in de eerste helft van de negentiende eeuw een Grand Tour door Europa maakten.

GESCHIEDENIS VAN DE ARCHIEFVORMER

A.W. van Dam

Anthonie Willem van Dam is in 1815 in Den Haag geboren. Hij werd al op jonge leeftijd wees en kreeg zijn opleiding via het Burgerweeshuis in Den Haag. Hij volgde lessen bij architect A. Roodenburg en aan de Haagsche Teeken-academie, de latere Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten. In 1837 won de 22-jarige Van Dam de Grand Prix, uitgeschreven door de Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten te Amsterdam met een ontwerp voor een 'gasthuis voor krankzinnigen'. Hij ontving een beurs van 1200 gulden om zijn studie in Italië te voltooien en ging van 1837 tot 1841 op reis. Hij verbleef eerst anderhalf jaar in Parijs en studeerde er aan het befaamde atelier van de Franse architect Henri Labrouste (1801-1875). Hij vervolgde zijn reis naar Italië, maar verbleef ook geruime tijd in Athene om de monumenten daar ter plaatse te bestuderen. Hij constateerde dat er geen sprake was van klassieke architectuur als vast, universeel en tijdloos ideaal, maar stelde dat deze veranderlijk was en onderhevig aan ontwikkelingen. Architectuurvormen, zo vond hij, dienen aangepast te worden aan tijd, locatie en levenswijze. Zijn mening ging in tegen de opvattingen van de prestigieuze Franse Académie, maar leidde ook in Nederland tot consternatie. Tijdens zijn reis stuurde Van Dam de Academie verslagen van zijn bevindingen en vorderingen. Daarnaast was hij verplicht jaarlijks een proeve van bekwaamheid in te zenden. Vanuit het atelier van Labrouste stuurde hij in augustus 1838 een ontwerp voor een Koninklijke Schouwburg, bestaande uit drie gewassen tekeningen. Deze werden als zeer goed beoordeeld. Terug in Nederland vestigde Van Dam zich in Rotterdam, nadat hij een prijsvraag had gewonnen met zijn ontwerp voor de Zuiderkerk in die plaats. Het ontwerp werd gerealiseerd, evenals vele herenhuizen, villa's, scholen, winkels, pakhuizen en fabrieken in en rond Rotterdam. In Gorinchem is het voormalige stadhuis (1859-1860) naar ontwerp van A.W. van Dam te bewonderen. Het Gorcums museum heeft er inmiddels zijn onderkomen. Naast zijn architectenpraktijk was Van Dam betrokken bij de oprichting van de Maatschappij tot Bevordering der Bouwkunst in 1842. Hij was redactielid van het tijdschrift van de Maatschappij, de Bouwkundige Bijdragen. Gedurende een periode van 35 jaar was hij docent in de bouwkunst aan de Academie van Beeldende Kunsten en Technische Wetenschappen te Rotterdam. In 1892 besloot Van Dam zijn architectenpraktijk op te geven en verhuisde naar Den Haag, de woonplaats van zijn kinderen, waar hij in 1901 overleed.

NB: het oeuvre van A.W. van Dam is niet (volledig) geïnventariseerd.

Opleiding:

Haagsche Teeken-academie;/Studiereis Frankrijk en Italië/1837-1841

Nevenactiviteiten:

Tijdschrift Bouwkundige Bijdragen/redacteur;/Academie van Beeldende Kunsten en Technische Wetenschappen, Rotterdam/docent/

Bereik en inhoud

45827; Koninklijke Schouwburg

45828; Zuiderkerk, Rotterdam

45829; Stadhuis, Gorinchem

De drie tekeningen zijn stuk voor stuk beschreven. Daarbij is de voorstelling, de techniek, de drager, de signatuur en de datering genoteerd. Een van de tekeningen betreft de voorgevel van de schouwburg, gemaakt in Parijs in 1838. Een tweede tekening is niet gedateerd, waardoor de voorstelling niet met zekerheid is te determineren. Mogelijk betreft het de zijgevel en een doorsnede van de concertzaal in 1839 in Parijs ontworpen. Het kan evenwel ook gaan om een opmeting van een bestaand gebouw, gemaakt tijdens de Prix-de-Rome-reis. De derde tekening is niet gedateerd en niet gesigneerd. Het is derhalve niet te zeggen of dit een tekening van Van Dam is, gezien de herkomst van de collectie en het handschrift van de tekst op de tekening. In vergelijking met teksten op andere tekeningen van Van Dam verschilt dit namelijk. Er bevinden zich ook drie tekeningen van Van Dam in de verzameling van de Academie voor Beeldende Kunsten te Den Haag (code ABKH). Deze worden in de bijlage bij deze catalogus (pagina 10) beschreven. Archiefmateriaal van A.W. van Dam bij RDMZ Een groot aantal tekeningen en geschreven stukken die Van Dams reis documenteren berusten nu bij de Rijkdienst voor de Monumentenzorg te Zeist. Deze stukken worden door architectuurhistoricus C.P. Krabbe beschreven en verwerkt in een monografie over A.W. van Dam. In zijn publicatie *Ambacht Kunst Wetenschap. Bevordering van de bouwkunst in Nederland 1775-1880* (Zwolle/Zeist 1998) is een selectie uit deze serie reistekeningen te bewonderen: tekeningen van gebouwen uit de Oudheid en de Renaissance te Florence, Rome, Pompeji, Napels, Agrigento, Monreale en Athene.

Verwant materiaal

Buiten het NAI: In de verzameling van de Academie voor Beeldende Kunsten te Den Haag bevinden zich drie tekeningen van A.W. van Dam uit het studiejaar 1835 - 1836 betreffende een prijsvraagontwerp voor een Gebouw voor Beeldende Kunsten (code ABKH, aanvraagnummer 346, tekeningen nr. 16 - 18). Bij de Rijkdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten te Zeist berust een groot aantal tekeningen en geschreven stukken die Van Dams reis documenteren, die hij maakte in het kader van de in 1837 toegekende Grand Prix.

Bronnen

'A.W. van Dam', *Architectura* 9 (1901) 7, 49.

'A.W. van Dam', *De Opmerker* 36 (1901) 5, 36-37.

Berens, H., W.N. Rose (1801-1877). *Stedebouw, civiele techniek en*

architectuur, Rotterdam 2001.

Boersma, T.J. en C.P. Krabbe, 'Geschiedbeeld en toekomstvisie. Daniël David Böhler (1787-1871), de eerste voorzitter van de Maatschappij tot Bevordering der Bouwkunst', *Jaarboek Monumentenzorg* 1992, 181-199.

Dam, A.W. van, 'De restauratie der Nieuwe Kerk te Amsterdam', *Bouwkundige Bijdragen* 1 (1843), 44-47.

Dekkers, D., 'Op reis gezonden. De "Groote Prijs" aan de Koninklijke Akademie van Beeldende Kunsten te Amsterdam (1823-1849)', *Mededelingen van het Nederlands Instituut te Rome, Rijkswijk* 1987, deel XLVII, 180-197, 206-207.

Dekkers, D., 'Twee Nederlandse architecten op reis. De Groote Prijs voor de bouwkunst 1827-1845' *Archis* (1986) 3, 36-40.

Jong, S.D. de, J.H. Leliman (1828-1910). *Eclecticisme als ontwerpmethode voor een nieuwe bouwkunst*, Rotterdam 2001.

Krabbe, C.P., *Ambacht Kunst Wetenschap. Bevordering van de bouwkunst in Nederland (1775-1880)*, Zwolle 1998.

Louis Rieber, C.T.J., 'A.W. van Dam', *Bouwkundig Weekblad* 21 (1901) 5, 37-38.

Woud, A. van der, *The Art of Building. From Classicism to Modernity: The Dutch Architectural Debate 1840-1900*, Hants/Burlington 2002.

Woud, A. van der, *Waarheid en karakter. Het debat over de bouwkunst 1840-1900*, Rotterdam 1997.

Beschrijving van de series en archiefbestanddelen

- DAMAt1** DAMA.110568668 CATALOGUS
Ontwerp voor een Koninklijke Schouwburg, voorgevel.
1838 1 omslag
Toelichting: In potlood, inkt en waterverf op papier, datering 'Parijs 1838',
signering 'A.W. van Dam inv.'. Dit ontwerp zond Van Dam vanuit Parijs tijdens zijn
Prix-de-Rome-reis naar de Academie ter beoordeling (zie inleiding).
- DAMAt2** Onbekend gebouw, doorsnede en zijgevel.
z.jr. 1 omslag
Toelichting: In potlood en (gewassen) inkt op papier, ongedateerd, gesigneerd
'A.W. van Dam'. Deze tekening is mogelijk een ontwerp voor een danszaal, dat
Van Dam in 1839 maakte en vanuit Parijs tijdens zijn Prix-de-Rome-reis naar de
Academie ter beoordeling zond (zie inleiding). Het kan ook een
opmetingstekening van een bestaand gebouw zijn, gemaakt tijdens zijn reis.
- DAMAt3** Studietekening van een kapiteel en een basement van de tempel
van Vesta te Rome.
z.jr. 1 omslag
Toelichting: In potlood en (gewassen) inkt op papier, ongedateerd, ongesigneerd.
Het opschrift luidt: 'Kapiteel en basement eener kolom van den tempel van Vesta
te Rome'. Van deze tekening is niet zeker of hij door A.W. van Dam is gemaakt.

DAMA.110568669 BIJLAGE: TEKENINGEN VAN A.W. VAN DAM IN DE VERZAMELING VAN DE ACADEMIE VOOR BEELDENDE KUNSTEN TE DEN HAAG, COLLECTIE HET NIEUWE INSTITUUT

ABKH.110568673

Prijsvraagontwerp voor een Gebouw voor Beeldende Kunsten. (zie ABKH 348)

1835-1836

1 omslag

Toelichting:

De map bevat winnende prijsvraagontwerpen van verschillende leerlingen van de Academie voor Beeldende Kunsten, uit het studiejaar 1835-1836. De bladen met het ontwerp van Van Dam zijn genummerd 16-18. Het betreft een plattegrond, een doorsnede en een opstand van de voorgevel, gemaakt in (gewassen) inkt op papier.

Bijlagen

DAMA_cat.pdf

Catalogus: S. de Jong, Catalogus van de collectie A.W. van Dam (1815 - 1901) - collectie 1838 (Nederlands Architectuurinstituut, 2002)